

Tuahiwi 3

Mel Taite-Pihama (Tumuaki Tuarua/Kaiako Matua o Whitireia)

Ko Whitireia te ingoa o ngā akomanga reo rua, nā te rūnanga o Ngai Tuahuriri i homai. Ko Whitireia hoki te ingoa o te wāhi nei o mua. Ko tēnei te wāhi o ngā māra kūmara, me ngā rua kūmara mō te iwi, mō te hapū o Ngai Tuahuriri. Ka whakamahia mātou te NZC mō te reo Pākehā me te Pangarau. Nā te mea, koirā te hiahia o te nuinga o te whānau. Ka whakamahia tātou i *Te Marautanga o Aotearoa* ki te Tikanga ā-iwi, te Putaiao, te Hangarau, te reo ā, te korikori tinana, me ngā mahi Toi. Ka whakaako tātou ngā kaiako i te reo Māori mō aua kaupapa.

I tēnei wā kei te hiahia te whānau ki te whai tonu i tēnei momo huarahi. Ki te ako i roto i te reo kaha o ngā tamariki. Ko te nuinga o ngā tamariki, ko te reo Pākehā te reo kaha.

I tērā tau, ka whakarite mātou ko te whānau me te poari, te hapu me ngā tamariki i ngā uara Māori. Ka tau tātou ki ngā uara e rima, ko te whānaungatanga, te manaakitanga, te kaitiakitanga, te ūkaipōtanga me te rangatiratanga. Engari, ka kōrero tātou, he nui te kōrero. Ka whakawhiti kōrero, ka aro ki tētahi, ka aro ki tētahi atu, engari, ka hoki mai tātou ki te ūkaipōtanga i ngā wā katoa, koirā, ka tau tātou ki te ūkaipōtanga.

Ia rā, ia wiki, ia mārama, ka kōrero tātou ngā kaiako ki ngā tamariki, me pēwhea i whakaatu i ēnei momo uara ki roto i tō oranga, he aha tēnei mea te manaakitanga? Ka kōrero mātou ngā kaiako e pā ana ki tēnei mea te manaakitanga. Ka whakaatu ētahi o ngā tauira ki ngā tamariki. Ka kōrero ki ngā tawa me ngā pawa he aha tēnei mea manaakitanga, ka kōrero rātou ngā tawa mā ki ngā tamariki. Ka hoatu ngā tīwhikete mehemea i kite tātou i te manaakitanga i te papa takaro, kātahi ka hoatu tātou ngā tīwhikete mō te manaakitanga. Ka ū katoa ngā tamariki ki ngā uara Māori.

E whā ngā tīkouka i runga i te whenua nei. Kei raro i ngā tīkouka ngā pito o ngā tamariki o te kohanga reo. Kei konei tonu tētahi o aua tamariki, engari, kua wehe atu ētahi ki te kura tuarua. Ko taku nei titiro, koirā te hono ki te ūkaipōtanga, kei konei ngā pito, kei konei ngā māra, ā, koirā te ūkaipōtanga.

Kāore he ‘blueprint’ me kii ki a mātou, engari, ka taea e mātou te whakauru i roto i tēnei pukapuka. Ko ngā mea mīharo e pā ana ki *Te Marautanga o Aotearoa*, nā te iwi Māori i tuhi, mō te iwi Māori, mō ngā tamariki Māori. Ka aro hoki mātou ki ngā hiahia me ngā wāwata o ō tātou tūpuna, o ngā mātua, o te iwi, o te hapu.

Whāia te iti kahurangi, ki te tuohu me he maunga teitei. Me aha tātou? Me ako i te reo.